

Úvod by měl znít následovně: Letošní rok je tomu 45 let, co vznikla legendární countryová kapela jménem **Rangers**. Ovšem nebylo by to úplně přesné. Stránky současných Rangers sice obsahují sekci historie, ale ta je velmi stručná a časem se dočkala dalších, většinou ještě více zkracujících, úprav. Stručnost za každou cenu ale není nejšťastnější řešení. Existuje o tom i starý vtip, ale to bych moc odbočil.

Co uvádějí jiné prameny: Zmíněná kapela vlastně vznikla už roku 1964, ale tehdy se jmenovala **Hill Billy Western**

a byla částečně elektrifikovaná. Tato skutečnost časem upadla v zapomnění. Zakládající trojici tvořili studenti strojní fakulty ČVUT

Petr Fáček

(tenorové banjo),

Antonín Hájek

(kontrabas),

Milan Dufek

(zpěv, kytara), později je doplnili

Jiří Haller

(sólová kytara, pravděpodobný kapelník v této vývojové fázi), jeho žena

Lída

(zpěv) a

Jiří Hájek

(bicí, s Antonínem Hájkem pouze shoda jmen). A protože by westernovému stylu slušely housle, Fáček na fakultě vyhlásil konkurs na houslistu a přihlásil se

Jiří Veisser

, čímž byla tehdejší sestava Hill Billy Westernu zkompletována.

(Poznámka: Pokud jsem některým tehdejším členům zkomolil křestní jména, tak se za to omlouvám.)

U začínajících kapel obvykle nějakou dobu trvá, než se obsazení stabilizuje. Hill Billy Western nebyl výjimkou. Několik členů včetně zakladatele Fáčka postupně odešlo, jiní zase přišli. Z těch příchozích setrvali v sestavě spolužáci z gymnázia

Jan Vančura a Miroslav Řihošek

, přičemž druhý z nich zásadně ovlivnil zvuk kapely používáním pětistrunného banja.

Někdy v letech 1965 nebo 1966 nastala zásadní změna v celkové koncepci kapely. To už kapelníkoval A. Hájek a dobrou radou občas vypomohl

Miroslav Černý

, countryový odborník na slovo vzatý. Upustilo se od původního „hill-billy-westernového“ zvuku a začal se klást podstatně větší důraz na sborový zpěv. Například Veisser se teď už uplatňoval převážně jako zpěvák basových partů a na housle nehrál tak často. Hlasové zabarvení a rozsahy jednotlivých členů byly pro toto pojetí ideální.

Se změnou koncepce logicky souvisela potřeba nového názvu, takže Hill Billy Western se převtělil v

The Rangers

. Převzaté melodie dostávaly české texty, zpočátku je psal „externista“

Ondřej Juřík

, později se zapojili i sami členové kapely. Skloubit studium a hudbu není vždy snadné. Kapelník Hájek na to doplatil a byl nucen opakovat ročník, ale všechno zlé je k něčemu dobré, neboť se tak seznámil s vynikajícím kytaristou

Radkem Tomáškem

, který studoval o rok níž.

Klasická sestava Rangers tak dostala téměř definitivní podobu: Antonín Hájek (kontrabas, zpěv, umělecký vedoucí), Jiří Veisser (housele, percussion, zpěv, šéf přes organizační záležitosti), Milan Dufek (zpěv), Jan Vančura (kytara, zpěv), Radovan Tomášek (kytara, zpěv), Miroslav Řihošek (pětistrunné banjo, kytara). Plus střídající se zpěvačky, např.

Jiřina Jakubův

nebo

Jarka Hadrabová

, která se podílela i na první „malé“ desce Rangers a později zpívala se Spirituál kvintetem. Zhruba od roku 1969 se Rangers obešli bez zpěvaček a vysoké hlasové party odzpíval Vančura. O průvodní slovo se staral Miroslav Černý, často i

Hana Kurzweilová

, později převzal tento post nezapomenutelný

Petr Nárožný

.

Rangers v té době žánrově oscilovali mezi country a folkem, občas sáhli i mimo tyto žánry. Hlavním inspiračním zdrojem byly folkové kapely

New Christy Minstrels, Seekers, Brothers Four a Kingston Trio

, v repertoáru se však objevovaly i countryové písničky od

Rogera Millera, Stonewalla Jacksona, Merle Haggarda

nebo bluegrassových

Osborne Brothers

. Aranže se neopisovaly do posledního detailu, nýbrž se přizpůsobovaly možnostem obsazení, což Hájek zvládal vynikajícím způsobem. Občas se dokonce Milan Dufek nebo Radek Tomášek pustili do psaní vlastní melodie.

Na otázku, proč byli Rangers v letech 1967 až 1973 tak úspěšní, se dá odpovědět pouhými dvěma slovy: pozitivní energie. Nejlépe to ilustruje 2CD

Live 1970-71

, které vyšlo koncem dubna 2008 a obsahuje záznam běžného koncertu Rangers, nahraného tehdy pouze na magnetofonovou pásku na přání dvou diváků. Souznění mezi kapelou a publikem, neopakovatelné hlášky Petra Nárožného a atmosféra oázy pohody uprostřed počínající normalizace – to vše je tu zdokumentováno. Podobně vysokou úroveň má záznam vystoupení z Divadla E. F. Buriana z roku 1970, ale ten není tak dlouhý.

Studiové nahrávky z té doby sice měly vysokou úroveň i po technické stránce, ale ta atmosféra se tam trochu vytrácela, navíc některé texty krutě doplatily na cenzuru a musely se zgruntu předělávat. Písničky jako „

Napsal uživatel davy
Pátek, 29 Říjen 2010 18:50

Velké lásce zamávej“

nebo

„Mávaj holky“

mohly vejít ve všeobecné povědomí národa, kdyby nebylo těchto zásahů. Jiné písničky měly více štěstí a doslova u nás zlidověly, např. „

Pole s bavlnou

“ nebo „

Zvedněte kotvy

“.

Normalizace ovšem pokračovala, a když jí někdo podal prst, obvykle chtěla celou ruku. Rangers se museli přejmenovat, aby jejich název nepřipomínal „zabijáky ve Vietnamu“. Nový název zněl stejně jako závěrečná písnička jejich prvního LP:

Plavci.

Uvnitř kapely navíc začal převládat názor, že by bylo lepší přestat „zlobit“ a raději respektovat nové pořádky. Ne všichni s tím souhlasili, ne všichni chtěli v této atmosféře pokračovat. Petr Nárožný dostal nabídku od Semaforu, některé koncerty Plavců ještě odkonferoval, ale pak se s nimi rozloučil a nahradil ho

Luděk Nekuda

. (Pro úplnost dodávám, že toho později vystřídal duo

Vala-Wimmer

a ještě později se Nekuda vrátil.) V červnu 1973 Radek Tomášek definitivně vystoupil z pomyslného plaveckého bazénu a v hudební kariéře pokračoval na souši, kde nebylo nutno plout s oficiálním proudem.

Co se týče kvality hudby, tak nějakou dobu si Plavci ještě drželi vysoký standard, ale ubývalo nápaditých aranžérských fórů, což je poznat při porovnání

pátého LP

(1974) s kterýmkoliv předchozím. Sbory zněly plně a sebevědomě, ale po Tomáškově odchodu jim chyběla variabilita. Navíc normalizace si žádala svoje. Roku 1975 dostali Plavci příkaz natočit LP věnované 30. výročí osvobození Sovětskou armádou. Když odhlédnu od politiky, tak toto LP bylo hlavně poznamenáno nedostatkem soudnosti při aranžování českých lidovek.

Zatímco lidovky „

Teče voda

“ nebo „

Klekání

“ na předchozích deskách byly nahrány s citem a pokorou, tady se radostně přepřelácávalo a překombinovalo s pomocí početného studiového orchestru. Ale sami Plavci asi vytušili, že tudy cesta nevede, a později se těmto experimentům vyhýbali.

Celé toto období až do konce 70. let bylo charakteristické častým výskytem Plavců v televizi. Scénáře plaveckých pořadů si většinou držely vysokou úroveň díky Ludkovi Nekudovi, který v té době byl nejen moderátorem a scénáristou, ale občas vypomohl i svým hlasem a nějakým tím nástrojem. Některé pořady měly zřetelná hluchá místa, jenže to mohlo být způsobeno cenzurou, což už dnes nezjistíme. Za scénáristicky nejlepší považuji pořady

„Plavci mezi dravci“

a „
Plavci na slovo vzatí“,
kde Nekuda osvědčil schopnost hrát si s češtinou.

K Nekudovi musím ještě poznamenat, že díky němu tehdy měli Plavci dostatek kvalitních vtipných textů. V období „přednekudovském“ i „ponekudovském“ se o textový humor starali hlavně externí spolupracovníci (

Pavlata, Svěrák, Šip

) a občas Hájek, zatímco Dufek byl silnější v lyrických textech.

Plavci si své výsostné postavení v televizním světě střežili jako oko v hlavě, což platilo v kladném i záporném slova smyslu. Na jednu stranu se snažili nic neodfláknout a pokud možno vždycky přicházet s něčím novým. Byla tu však i ta druhá strana, ta záporná. Když totiž nepočítáme Plavce, tak country ani folk se v televizi prakticky nevyskytovaly. Plavci měli jedinečnou možnost „zviditelnit“ žánr jako takový, kdyby si třeba do svých televizních pořadů zvali špičkové amatérské kapely jako hosty. To se nestalo, Plavci bohužel zviditelňovali jenom sebe. Roku 1981, už po skončení této etapy, byl Hájek v jednom rozhovoru tázán, zda by Plavci občas neměli dávat prostor mladým kapelám, a odpověděl, že jim v začátcích taky nikdo nepomáhal. (Na M. Černého si nějak nevzpomněl.) S tím kontrastuje přístup bývalého Rangera Radka Tomáška, který v 70. letech v časopise Sedmička uveřejňoval kytarovou školu a umožnil celé generaci, aby se i v normalizačním prostředí mohla začít učit hrát na tento nástroj. Sám jsem jedním z těch, kteří toho využili.

Koncem 70. let se Plavci dostali do určité slepé uličky. Jednak definitivně odešel Nekuda a jednak se zvětšoval rozpor mezi pódiovou a studiovou podobou jejich prezentace. Dobře je to vidět (respektive slyšet) na CD

Trpasličí svatba

, které vyšlo roku 2003 a je složeno převážně ze studiových nahrávek Československé televize. Například písničky pocházející od

Eagles

(

Noční radio, Neotálej

) si přímo říkaly o tvrdší pojetí aranže. Ve studiu to šlo lehce, na pódiu to v akustické sestavě bylo problematictější. Stagnaci pódiové podoby dokumentuje LP

Plavci na Poříčí

, natočené roku 1978 ještě s Nekudou. Sice i tady jsou pěkné písničky jako

Pes suverén

nebo

S námahou

, ale celkový zvuk je poněkud prázdný a zdaleka ne všechny vtipy mají úroveň. Oproti Necenzurovaným nahrávkám je to jednoznačný kvalitativní pokles. Plavci prohrávali i v pomyslném porovnání se špičkovými amatérskými soubory té doby. Ty často disponovaly kvalitní vlastní tvorbou i co se týče melodií, zatímco Plavci ještě pořád melodie převážně přebírali. V instrumentálních aranžích se naplno projevila absence Radka Tomáška, na veškeré strunné vyhrávky tu byl Řihošek sám a naklonovat se nemohl.

Hájek viděl východisko v modernizaci obsazení. S podobnou myšlenkou přišel už dřív, ale až tentokrát našel podporu u většiny ostatních Plavců. Takže na samém konci 70. let doplnil sestavu bubeník

Jiří Jirásek

a sólový kytarista

Zdeněk Kratochvíl

. (Na LP „

Otvíráme plovárnu

“ byl uveden i nějaký

Petr Marcol

, ale nevím, na co hrál. Možná na klávesy.) Kratochvíla později nahradil velmi zkušený kytarista

Jiří Kalesš

. Hájek začal namísto kontrabasu používat basovou kytaru.

Modernizace Plavců byla obecně přijímána s nelibostí, ale přesto si myslím, že to byl krok správným směrem. Namísto setrvávání v zaběhnutých kolejích s alibistickým odůvodněním „lidi to tak chtějí“ zvolili odvážné řešení a pustili se do hudebních končin, které v naší zemi tehdy prakticky nikdo neprobádal. Namísto New Christy Minstrels se jejich vzorem číslo jedna stala country-rocková

Alabama

. A co hlavního: díky Kalesšovi a Dufkovi začaly vznikat vlastní skladby ve větším počtu než dřív.

A když nepočítám „nezávazný popěvek“

Sejdeme se U Rotta

, tak ty skladby můžeme většinou hodnotit jako kvalitní. Akustických kořenů se Plavci zatím nevzdávali, viz vynikající

Večerní nálada

na LP

Erb toulavého rodu

.

Bohužel po natočení Erbu Plavci přitvrdili ještě víc a jejich styl se najednou zbavil dřívější mnohotvárnosti. Tady už nebyli o krok vpřed oproti ostatním, protože v polovině 80. let modernizoval kdekdo. K mnohotvárnějšímu zvuku se Plavci vrátili až v 90. letech pod staronovým názvem Rangers, ale jejich sestava mezitím utrpěla podstatné šrámy. Roku 1987 odešel z vlastního rozhodnutí Jan Vančura, těsně po revoluci zase zemřel kapelník Antonín Hájek.

Po Vančurově odchodu byl „odejit“ i bubeník

Michal Vrbovec

, který krátce předtím nahradil Jirásku, a za bicí soupravu usedl

Luboš Řehák

, jenž byl schopen hlasově zastoupit Vančuru aspoň ve sborech. Hájka nahradil

Jan Podjuki

pouze v pozici baskytaristy, hlasově byl někde jinde a na svou příležitost navíc musel zatím čekat. Prakticky všechna sóla zpíval Milan Dufek, který se navíc stal kapelníkem, zatímco organizační stránku měl i nadále na starosti Veisser. Repertoár byl tvořen jak některými nově

oprášenými starými hity, tak novinkami akustickými i moderními. Největší bombou tohoto období byla deska

To nejlepší z Minstrels

, kde si s Rangers zazpívali i hosté:

Jarka Hadrabová, Irena Budweiserová, bratři Nedvědové

a naprosto jedinečný

Robert Křesťan

jakožto český Barry McGuire.

Jenže Rangers v polovině 90. let podruhé vstoupili do téže řeky a natočili „sequel“ pod názvem

Stalo se na západě

, opět s písničkami New Christy Minstrels. Zde hostovala pouze Irena Budweiserová, Křesťanův šmrnc tu citelně chyběl a hlavně se z velké části použily melodie již notoricky známé díky

KTO

, pardubické

Stopě

nebo i samotným Rangers ze zlaté éry. Chyběla originalita. Aspoň se tu po delší době objevil humor v perfektní reklamní písni

Kozlův džbánek

. Text napsal

Petr Rada,

stejně jako všechny ostatní texty této desky.

Na počátku roku 1999 vešlo ve všeobecnou známost, že z Rangers nedobrovolně odešel Jiří Veisser. O důvodech se dá jen spekulovat, ale určitě se jednalo o něco vážného a nemuselo to být způsobeno výhradně z jeho strany. Co je ale horší: už nebylo možno pohlížet na Rangers jako na nekonfliktní bezchybnou partu. Spíš to vypadalo, že problémy doutnaly pod povrchem velmi dlouho. Leccos naznačil Veisser v některých rozhovorech po svém vyhození, leccos zřejmě zůstalo nenaznačeno. O muzikantských a zpěváckých kvalitách Veisserova nástupce

Maxe Pressera

netřeba pochybovat, CD

Třetí zuby

z roku 1999 přineslo celkem svěží zvuk a zajímavé aranže, ale nemyslím si, že Veisser předchozí vývoj nějak brzdil...

Válku mezi Dufkem a Veisserem ukončila Dufkova tragická smrt v listopadu 2005. Zároveň tak skončila i éra jednotných „elektricko-akustických“ Rangers, kde Dufek byl jakýmsi svorníkem mezi zastánci tradičnějšího zvuku a modernisty.

Služebně nejstarším členem byl teď Řihošek. Ten viděl jedinou možnost, jak Rangers vzkřísit: kontaktovat Vančuru. Ten sice před lety odešel, ale občas si s Rangers zazpíval jako host. Vančurův příchod však znamenal změnu orientace na přísně akustickou a vyhození „moderní sekce“ (Kaleš-Řehák-Podjuki), která pro změnu založila

Rangers Band.

V současnosti tedy existuje několik kapel, pokračujících v odkazu Rangers (to je velmi

chvályhodné) a vzájemně si jdoucích po krku (to je naopak velmi nechvályhodné). Jednak je to parta kolem Vančury a Řihoška, která si říká

Rangers-Plavci

. Výše uvedený Rangers Band pokračuje zhruba ve stylu, který hráli Rangers pod Dufkovým vedením v 90. letech. Jiří Veisser spolupracuje s jihočeskou skupinou

Šance

, občas hrají staré rangersácké pecky též v modernější úpravě a pro tyto účely si říkají

New Rangers

. Několik těchto hitů má v repertoáru i Radek Tomášek, ale neúčastní se válčení o název ani jiných sporů s bývalými kolegy.

V čem se všichni shodnou: rádi vzpomínají na zlatou éru, kdy táhli za jeden provaz a netušili, jak se to v budoucnosti zvrtné. (Poznámka pro hnidopichy: No tak dobře, Rangers Band nevzpomíná, protože se jedná o služebně mladší členy.)

Ochrannou známku na užívání názvu Rangers vlastní pouze Jan Vančura, přitom se na někdejší slávě této kapely podílelo podstatně víc lidí včetně některých nečlenů (M. Černý například). Domnívám se, že by bylo podstatně férovější hodit tu známku do vody (stejně jako tu rybu ve Zlatovlásce). Není důležité, kdo se na slávě podílel víc a kdo míň. Důležitější je, že ty písničky stále žijí a snad i nadále žít budou. Rangers se před lety stali legendou jako parta a jedním z důvodů bylo i to, že se ve svých schopnostech vzájemně doplňovali a respektovali se.

P. S. Kdo to dočetl až sem, tak se dočká toho vtipu, jak jsem ho zmínil na začátku:

Pan Novák služebně odcestoval na delší dobu, doma zanechal ženu a dvě děti. Děti chtěly obě dvě spát s maminkou na uvolněné posteli, ale pro obě tam nebylo místo, tak maminka rozhodla, že se budou střídat.

Zanedlouho napsaly děti otci pohled s textem velmi stručným, aby se vešel:

Ahoj, tati! Máme se dobře, s maminkou spí každou noc ten druhý.

(Další osudy rodiny Novákových nám nejsou známy. Doufám, že se to nestalo a byl to jenom vtip.)